

ПАМ'ЯТЬ ПРО ГОЛОДОМОР БЕЗСМЕРТНА

Учасники заходу.

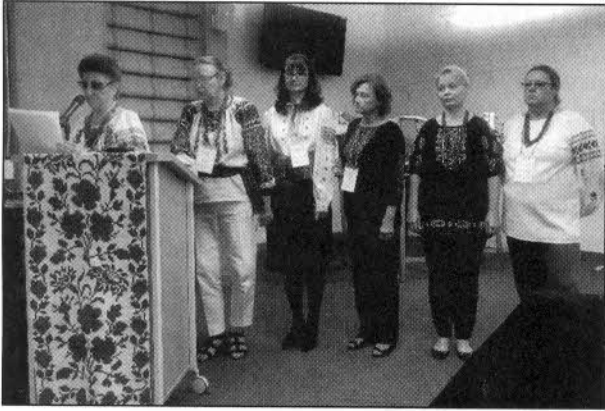
Перші ознаки осені нагадують українцям про ті страшні часи, що пережила Україна в 1932 — 33-х рр. Тому український уряд, усі засоби інформації, усі громадські організації, академічні структури знову і знову намагаються привернути увагу світу до тих трагічних подій у надії, що світ також буде пам'ятати про них і робитиме все, щоб такі трагедії не повторювалися НІДЕ й НІКОЛИ.

Наш відділ уже кілька років поспіль шукав шляхи до різних навчальних закладів Лос Анджелеса, щоб кинути зерно правди серед американських студентів, відкрити їм невідомі сторінки історії України, ознайомити з елементами української культури. Але нам не вдавалося достукатися до людей, які сприяли б нашому бажанню. І ось минулого року до нас приєдналася нова членкиня Вікторія Малко, яка викладає історію в California State University, Fresno, і ми схопилися за цю соломинку. У Вікторії ця тема «болить» і вона стала посередником між нами й урядом університету, який пішов нам назустріч. Розпочалася кропітка праця над залученням лекторів, пошуками коштів, укладенням програми. І ця праця продовжувалася до жовтня ц.р.

Симпозіум «Hunger for Truth: Illuminating the Hidden History of the Holodomor, 1932 – 1933» відбувся 5 – 6-го жовтня ц.р. в університетській Henry Madden Library. І він не міг би відбутися, якби не сприяння університету та розуміння важливості дискусій з питань Голодомору деканом проф. Michelle DenBest. Готуючи симпозіум, ми не обмежи-

лися тільки добром науковців, але й намагалися ознайомити американську аудиторію з такими надбаннями української культури, як вишивки, пісні та деклямування. Звучали під бандуру пісні «Дума про 33 рік» та «Ой, сум та сум по Україні» у виконанні Олі Герасименко-Олійник, «Весна 33-го» у виконанні Івонни Таратула-Філіпенко, «Свіча» (виконавець Марія Черепенко), а емоційне деклямування Юрою Вигінним вірша Д. Павличка «Панахида за померлими...» українською та англійською мовами (переклад Ю. Вигінного) нікого не залишило байдужим. Ілюстрацією цього можуть служити слова однієї з присутніх Larysa Soriano: «When Mrs. Herasymenko-Oliynyk played the traditional Ukrainian stringed instrument, I was blown away. The beauty of the song, coupled with her voice and the sound of the Bandura, was extremely sad and beautiful. Right from the second I entered the room, I was able to see the rich culture of Ukraine. When Mr. Wyhinny came up to the podium, I was not prepared to witness such powerful poetry. Just like with the Ukrainian songs, it was both beautiful and powerful; I felt chills go down my spine as he recited the poem. I was able to fully grasp the famine not just from a scholarly, educational perspective, but on a more personal level».

Діловий настрій і конструктивізм симпозіуму створив отець Г. Зубач коротким Божим словом, і ця атмосфера тривала весь час. Кожна доповідь захоплювала слухачів, студенти нотували цікаві факти, викладені доповідачами. А після закінчення доповіді звучали цікаві запитання, що мали широкий діапазон:

Під час презентації від 111-го Відділу: Люба Кеске, Люда Вусик, проф. Вікторія Малко, Оля Старов, Світлана Вельяновська, Оленка Крупа.

від елементарних з історії України до порівняльних з Великою депресією в 1932 – 33-х рр. у США та щодо впливу Голодомору в Україні на події в Америці. Кожне запитання не залишалося без кваліфікованої відповіді, бо доповідачі були надзвичайно обізнані та професійні. З вітальним словом від імені української держави та основними тезами про вклад української дипломатії в справі поширення інформації про Голодомор у світі звернувся український консул з Сан Франциско Олександр Кротенко. Від імені 111-го Відділу СУА було надано слово Любі Кеске, яка ознайомила присутніх з основними засадами СУА та перечитала спомини кількох свідків Голодомору, записаних нею особисто в Україні.

Проф. Любомир Луцюк (The Royal Military College of Canada) надзвичайно динамічно запропонував фантастичний матеріал у доповіді «Holodomor: Reflections on the Great Famine of 1932 – 1933 in the Soviet Union». Він викликав зливу запитань, бо для студентів ця сторінка історії України була зовсім невідома та до цього часу вони чули тільки про Голокост і Геноцид вірменського народу. І, як прокоментував один зі студентів Jordan Cordova: «As he was speaking, I learned that there was a Ukraine genocide and there were millions of people that died between the years 1932 – 1933. Just in his first words of saying this I was surprised because I didn't even know there was a genocide of Ukrainians.»

Проф. Олег Воловина (The University of North Carolina at Chapel Hill) у доповіді «Regional Dynamics of Holodomor Losses in Ukraine and Comparative Analysis with 1932–1934 Famine Losses in Russia,» дав оцінку демографічним наслідкам Голодомору всіх регіонів. Це підтверджує, що не лише сільські, але й міські

мешканці зазнали відчутних втрат. Загальні ж втрати населення УРСР впродовж 1932 – 1934 рр. становлять 4,5 млн, зокрема 3,9 млн – через надсмертність і 0,6 млн – ненародженими. Чому ж у дослідженнях професора цифри втрат менші, ніж в інших джерелах? Річ у тому, що всі архіви перепису в Україні 1937-го р. знищені і довелося користуватися архівними даними, які знаходяться в Москві. Ми добре знаємо, що тим архівам мало віри. Але навіть ці дані набагато вищі, ніж втрати від голоду в Росії, як доводить проф. О. Воловина у своїх дослідженнях. Детальний аналіз втрат 1932 – 33 рр. – суворий аргумент для оцінки Голодомору як геноциду, а порівняння регіональних втрат в Україні та Росії свідчить про різний масштаб голоду в кожній з них. Такий аналіз проливає нове світло на Голодомор і допомагає нам краще зрозуміти причини та наслідки цієї трагічної події.

Опонентом проф. Олега Воловині виступив проф. Володимир Сергійчук (Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine) в доповіді «Holodomor of 1932 – 1933 as Ukrainian Genocide: Legal Definition, the Number of Victims», який на основі даних з первинних документів, що є в архівах України, наполягає на втратах щонайменше в кількості 7 млн осіб (тому що й досі не досліджено всієї складової втрат, а це не дає можливості одержати реальні дані). У дискусії з проф. О. Воловиною він саме на цих нових дослідженнях обґрунтовував достовірність даних про кількість втрат від штучного голоду. Дискусія була досить гострою та показала, що такі дебати потрібні: демографи та історики повинні дати справжні, науково підтверджені дані про реальні втрати України під час Голодомору, який був спрямований на найбільше знищення українців, найперше – селян.

Надзвичайно цікавою була доповідь проф. Олега Вереса (Public Member of U.S. Commission on the Ukraine Famine). Він розповів про роботу в Комісії, де виконавчим директором був дослідник Голодомору в Україні Джеймс Мейс (Dr. James E. Mace). Саме завдячуючи його дослідженням світ дізнався про цю страшну трагедію в Україні.

Блискучий майстер-клас з вивчення основ викладання в середніх і вищих навчальних закладах Канади провела Валентина Курилів (The Holodomor Research and Education Consortium at the University of Alberta's Canadian Institute of Ukrainian Studies), яка вже понад 10 років займається цією проблематикою. Вона має значні наукові досягнення,

зокрема розробила навчальні матеріали «Великий Голод 1932 — 33 років» і підготувала курс методики викладання історії з використанням інтерактивних методів і навичок критичного мислення.

Основним доповідачем на симпозіумі був Дуглас Ірвін-Еріксон (Douglas Irvin-Erickson of George Mason University). Доповідь на тему «Remembering the Holodomor: Lemkin's Words, and Other Lessons for Peace» він прочитав через Skype. Незважаючи на те, що доповідач фізично не був в аудиторії, присутні з великою зацікавленістю слухали, ловили кожне його слово в абсолютній тиші. В один з моментів лектору здалося, що аудиторія порожня. Ми показали слухачів — і його здивуванню не було меж. Він чітко та промовисто висвітлював теорію геноциду Рафаеля Лемкіна в цілому та свої висновки про геноцид в Україні зокрема. Також пояснив, що хоча українська трагедія і є найвищим ступенем геноциду, вона не підпадає під правове визначення цього терміну. Тому українським ученим необхідно докласти максимум зусиль, щоб довести світові та вченим інших країн, що це був насправді геноцид українського народу. Для цього їй необхідні такі діалоги. Також проф. Еріксон нагадав публіці про те, як діяти, якщо ми хочемо, щоб наша пам'ять і пам'ять про злодіяння стали пам'ятником миру.

Проф. Геннадій Побережний (The Harvard Ukrainian Research Institute) виступив з доповіддю «Mapping the Great Famine: The Holodomor Atlas Project at Harvard» та ознайомив присутніх з електронною базою інформації про місця розповсюдження Голодомору за різними параметрами. Використовуючи її, кожний, кого цікавить ця страшна статистика, завжди зможе знайти будь-які дані.

З Юрієм Менделюком.

Останнім акордом нашого симпозіуму була презентація фільму «Гіркі жнива» (Bitter Harvest) його директором та продюсером Юрієм Менделюком (George Mendeluk). Опікувалася нею проф. Мері Гусейн (Mary Husain), директор CineCulture Film Series, за що їй низький уклін. Заля була заповнена і глядачі ловили кожний момент фільму. Тому після його закінчення було багато запитань. Ю. Менделюк, родина якого берегла пам'ять про ті трагічні події і який з дитинства чув розповіді про них, настільки зачарував аудиторію, підкорив її своєю харизмою, що запитання сипалися й сипалися... Тому для численної аудиторії справжнім «подарунком» були і фільм, і його директор, який проявив уміння донести правду про трагічний Голодомор в Україні глядачам, які ніколи не чули про нього.

Наш симпозіум не відбувся б без допомоги California State University, Fresno, Союзу Українок Америки (голова Маріянна Заяць), Українського Культурного Центру Лос Анджелеса (президент Павло Будило), the Millstones of History (виконавчий директор Вікторія Малко), the Ukrainian Genocide Famine Foundation-USA (президент Микола Кочерга), the Ukrainian Heritage Club of Northern California (президент Любов Йова), the Ukrainian American Coordinating Council (віцепрезидент Марія Черепенко) та Steel Film LLC (продюсер Ірина Коротун). Крім того, нам надали фінансову допомогу the House of Ukraine in San Diego, родина Княжицьких та о. Алекс Лимонченко, родина якого також постраждала під час Голодомору, родини Ірка Прокоповича, Любомира Солука, Люсі Гозель, Люби Кеске та Адріан Кузич, а також члени Українського Арт Центру Лос Анджелеса (президент Дарія Чайковська).

Надзвичайно багато часу та вміння вклали в організацію нашого симпозіуму проф. Вікторія Малко, Оленка Крупа, Оля Старов, Люба Кеске, Ірина Коротун і Людмила Вусик. Зробила наш симпозіум успішним також і допомога волонтерів та студентів проф. В. Малко. Наукова та художня частини, виставка книг і постерів про Голодомор «History Lessons: The Holodomor of 1932-33» (підготовлена фондом «Україна 3000»), технічне й організаційне забезпечення були на високому рівні, на що зауважили і доповідачі, і слухачі.

(Закінчення на стор. 11)

